

ÜMMÜGÜLSÜM HATUN VAKFIYESİ

Dr. Müjgân CUNBUR

Eski kültür ve medeniyetimizin eserleri ve T ü r k hayırseverliğinin tarihî tanıkları olarak yurdumuzu bir uçtan öte uca doldurup süsleyen V a k ı f M ü e s s e s e l e r i n i n kurucuları arasında sık sık kadın isimlerine rast geliriz. T ü r k kadını, toplum şartları ne olursa olsun, erkeğin yanı sıra memleket işlerine katılmaktan çekinmemiştir. En ağır şartlar altında bile, toplum hayatında kadınlarımızın hiçbir engelle karşılaşmadan yapabildikleri tek işin, hayır işleri olduğunu söyleyebiliriz. Hayırsever T ü r k kadınları içtimâî durumlarına göre, güçleri yettiği nisbette, en büyüğünden en küçüğüne kadar V a k ı f M ü e s s e s e l e r i n i n kuruluşunda âmil olmuşlardır.

Daha eskilerine gitmeden Orta Çağ T ü r k kadınları tarafından yaptırılmış hayır kurumlarına birer örnek olarak, S e l ç u k çağı soylu kadınlarından Melike Gevher Nesibe'nin 1206 da K a y s e r i 'de inşa edilen «Darü's-Şifa» sını, 1228 yılında Divriki'te kurulan T u r a n M e l i k 'in «Hastahanesi» ni, K ü t a h y a 'da Gülsüm Hatun'un 1233 kuruluş tarihli «Yoncalı Ilıcası» nı, XIII. Yüzyıl sonlarında İ s f a h a n 'da K u t l u ğ T ü r k â n H a t u n 'un kurdurduğu hastahane, mektep, mescit ve köprüyü, A m a s y a 'da İlhanlı Sultanlarından Ulcaytu'nun karısı Yıldız H a t u n 'un 1308 de inşa edilen «Hastahanesi» ni sayabiliriz. ⁽¹⁾ Bunlara O s m a n l ı l a r çağında Türk ka-

dınları tarafından yaptırılan herbiri bir hayır müessesesi olduğu kadar birer sanat şaheseri değerini de taşıyan cami, medrese, hamam, çeşme gibi yüzlerce vakıf tesisini katabiliriz.

Diyebiliriz ki, T ü r k -İ s l â m dünyasında, hayır yapma işi bir görenek, daha ilerisi bir gelenek halini almıştı. Büyük tesisleri yaptırmaya güçleri yetmeyenler, bütün topluma mal olmuş hayır-işleme müessesesine katılmaktan ve yaptıkları küçük vakıflarla adlarını uzun yıllar hayırla yâd ettirmekten geri kalmamışlardır. Yüzlerce kadın, geliri azalmış bir vakıf tesisine ufak da olsa bir gelir kaynağı sağlamak için evlerini, meyvalı bahçelerini bağışlamışlar, arkalarından bir fâtiha okunması için bir cami'e, bir ilim müessesesine kitaplarını vakfetmişler, bir cami'de, bir mescitte kendilerinin, ailelerinin ve çevresindeki-lerin geçip göçmüşleri için Hatm-i şerif ve Mevlid-i Nebvî okutmak üzere (2) ve hiç olmazsa bir din ve ilim müessesesini aydınlatacak ısıtma masraflarını karşılayacak bir gelir temini için hayır ellerini uzatmışlardır.

İşte T ü r k kadınlarınca yapılan bu küçük vakıflara bir örnek olarak ele alınan «Ümmügülsüm Hatun Vakfiyesi»

² Bu konuda bir vakıf tesis eden ve başka bir Ü m m ü g ü l s ü m H a t u n 'a ait diğer bir vakfiye de Millî Kütüphane Yazma Eserleri arasında (No: 134) bulunmaktadır. 8 Cümadel-ahire 1277 (1860) tarihli olan bu vakfiyede İ s t a n b u l 'da A b d i S u b a ş ı mahallesi cami'inde her yıl okutulacak K u r 'a n ve M e v l i d için İ s t a n b u l 'da S u l t a n S e l i m C a m i 'i civarında M i z m a r ı Ş ü c a 'ü d - d i n Mahallesinde mukim Ü m m ü g ü l s ü m H a n ı m tarafından bir miktar para vakfedilmiştir.

¹ Bu tesisler için Bak. Prof. Dr. Âfet İNAN: Herkesin bir dünyası var, Ankara 1958, S. 129-137 «Türk kadınlarının yaptırdıkları sağlık kurulları ve Gevher Nesibe Şifaiyesi.»

de orta-halli bir İst an b u l Hanımına ait bir hayır-severlik belgesidir.

Ü m m ü g ü l s ü m H a t u n'un hayatına ait bildiklerimizi «Vakfiye»'sinden çıkarabiliyoruz. İst an b u l'da B a l a b a n A ğ a Mahallesi'nde oturan Ü m m ü g ü l s ü m H a t u n'un babasının adı Ali'dir, kocası H a c ı H ü s e y i n E f e n d i, büyük oğlu M e h m e d A ğ a'dır. Vakfiyede müteveli nasbolunan M e h m e d A ğ a büyük oğlu olarak gösterilmektedir. Vâkifenin başka oğlu olup olmadığı bildirilmemekte, M e h m e d A ğ a'nın soyunun inkırazından sonra vakfın tevliyeti Ü m m ü g ü l s ü m H a t u n'un H a t i c e isimli iki cariyesine bırakıldığına göre belki de başka çocuğu bulunmamaktadır. Cariyelere A b d u l l a h K ı z ı denildiğine göre de bunların ihtida ettirilmiş esir kızları olduğu düşünülebilir. Yaptığı vakıftan ve bu cariyelerin mevcudiyetinden Ü m m ü g ü l s ü m H a t u n'un varlıklı bir kadın olduğu anlaşılmaktadır.

Vakfiyeden söz açmadan önce, vakfın yapıldığı «B a l a b a n A ğ a M e s c i d i» ile bu mescit etrafında teşekkül eden «B a l a b a n A ğ a M a h a l l e s i» üzerinde biraz duralım. Bu mescit ve mahalleye adını veren B a l a b a n A ğ a, F a t i h devri yenicerilerindendir. 1453 te İst an b u l u n fethi sırasında «Sekbanbaşı» olmuş ve bu görevdeyken ölmüştür. (3) Mezarının nerde olduğu bilinmemektedir. (4) Ş e h z a d e b a ş ı'nda A c e m o ğ l u H a m a m ı civarında B i z a n s l ı lardan kalma bir binayı mescide tahvil etmiş ve kendi adını vermiştir. Bu B i z a n s yapısının «Hadikatü'l-Cevami» ve «Sicill-i Osmanî» de kilise olduğu bildirilmektedir. Ekrem Hakkı A y v e r d i «Fatih devri mimarisi» adlı eserinde : «... Sainte Vierge de Curateur» kilisesinin, belki vaftizhane olan kısmından

muhavvel, ufak ve çapraz tonozlu bir mes citti, 1916 da yanmış 1920 senelerinde enkazı da kaldırılmıştır»⁵ demektedir. «B a l a b a n A ğ a M e s c i d i» üzerinde genişçe bir incelemeyi Prof. Â r i f M ü f i d M a n s e l yapmış 1930 yılında binanın kalıntısında yapılan hafriyatı idare etmiş ve kazıdan çıkan neticeleri de bir broşürde yayınlamıştır. (6)

Broşürde yangın tarihi «Fatih devri mimarisi» adlı eserden farklı yani 1911 yılı olarak verilmektedir. Mescidin kalın duvarları ve kubbesi yangından zarar görmemiş, fakat sonradan taşçılara satıldığı için, taşçılar binayı temellerine kadar yıkmışlar, Müzeler İdaresi durumdan haberdar olup müdahale edinceye kadar ancak binanın son bakıyyesi kalabilmiş, zamanla bu yıkıntının batı tarafına bir ev yapılmış, şehir plânına göre ortadan bir yol geçirme kararı üzerine kalıntıda küçük bir hafriyat yapıp hiç olmazsa binanın plânının tesbiti düşünülmüştür. Prof. M a n s e l'in bildirdiğine göre N e w - Y o r k B i z a n s E n s t i t ü s ü'nün maddi yardımıyla da desteklenen hafriyat 8 Nisandan Mayıs ayı başlarına kadar sürmüş, plân-

⁵ E. H. A y v e r d i : Fatih devri mimarisi, İstanbul 1953, S. 12-13.

⁶ Prof. Dr. Â r i f M ü f i d M a n s e l : B a l a b a n A ğ a M e s c i d i hafriyatı (1930). İstanbul 1936 Devlet Matbaası. 27 S. 8° resimli, şekilli Broşür'ün baş kısmında binadan daha önce bahseden T ü r k ve batı yazarlarının eserlerinden parçalar verilmekte; C. G u r l i t t'in neşrettiği H. W i l d e'nin ve daha sonra M i l i n g e'nin yaptığı makta ve plânlar üzerinde durulmaktadır.

«P a s p a t i s... bu binanın bir B i z a n s kilisenin müstemilâtından olduğundan ve kubbesinin tamamen muhafaza olduğundan bahseder. P a s p a t i s'ten otuz sene sonra C. G u r l i t t'in «Die Baukunst Konstantinopels, 1907, cilt: 1, S. 42» nam eserinde bu binanın H. W i l d e tarafından yapılmış plân ve makta ve kısa bir tarifi vardır. Plânda binanın şark kısmı yuvarlak, garp kısmı ise muntazam bir sekiz köşenin nısıf şeklinde gösterilmiştir. G u r l i t t, W i l d e'ye atfen kubbenin nazarı dikkatli celbedecek kadar basık olduğundan, kubbeyi taşıyan pilyelerin iç cephelerinin T ü r k l e r tarafından yonulmuş ve hücrelerin arka duvarlarında bulunan pencerelerin sonradan açılmış olduklarından bahseder...

³ M. S ü r e y y a : Sicill-i Osmanî, Cilt: 2, S. 25.

⁴ H ü s e y i n A y v a n s a r a y ı : Hadikatü'l-Cevami, Cilt: 1, S. 62.

lar Müzeler Mimarı Macit Kural tarafından yapılmış, ancak binanın taşçılar tarafından çok tahrip edilmiş olması ve batı tarafında yapılan ev, kazıdan daha iyi sonuçlar alınıp bütün problemlerin halledilmesine engel olmuştur. Bununla beraber binanın bir türbe olduğu anlaşılmıştır:

«... Bütün bu müşkülât ve araştırma ameliyesinin küçük makyasta yapılmasına rağmen, binanın plân ve diğer teferruatı tesbit edilmiş ve Bizans mimarisi ve mezar sistemi için oldukça mühim neticeler elde edilmiştir.

Bizanten olduğu eskiden beri malûm olan bu binanın bir (türbe = mau-solée) olduğunu hafriyat meydana çıkarmıştır. Aynı zamanda binada üç devre bulunduğu tesbit olunmuştur. İçinde altı adet hücreyi havi ve haricen yuvarlak olan esas bina birinci devreye aittir. İkinci devrede binanın temelleri ortasına kubbeli bir oda yapılmıştır. Üçüncü devre ise Türklerle ait olup bazı ufak tadilat ve ilâveleri ihtiva etmektedir.» (1)

«Balaban Ağa Mescidi Mahallesi», cami ve mescitler etrafında teşekkül eden birçok İstanbul mahallelerinden biridir 1546 (H. 953) tarihli *İstanbul Tahrir Defteri* nin 287. sayfasında kayıtlı olan bu mahalle günümüzde de mevcuttur. Ancak bu mahalleye isim olan Fetih devri Mescidinin izi bile kalmamıştır. «*Hadikat ül-Cevami*» de bildirildiğine göre «mescidin vazifesi Ayasofya Camii'nden verilir» miş. Ümmüğülsüm Hatun 1750 tarihli vakfiyesiyle Fetih devrinden kalma bir mescidin aydınlatılmasını sağlamıştır.

Vakfiye ebrî kâğıt kaplı bir cilt içindedir, cilt ebadı: 210x138 mm., yazı ebadı: 141x75 mm. dir. Samanî renkli aharlı bir kâğıda nesihle yazılmıştır. 11 satırlı 6 yapraktır. Dış kapakta iki etiket yapıştırılmıştır, üsttekinde el yazısı arap harfleriyle altındakinde daktilo ile aynı ibare «Ümmüğülsüm Hatun ibneti Ali'nin vakfiyesidir. Aded-i umum 266 (200)» yazılmıştır.

Vakfiye «Balaban Ağa Mescidi» nin kandillerinde her yıl yakılacak on okka zeytin yağını temin etmek üzere iki evle bir bahçenin vakfedildiğini beyan etmektedir. Evlerden biri İstanbul Kâtib Muslihuddin Mahallesi'ndeki bir oda, bir mutbak ve kenifle altında bir ahır bulunan hanedir, diğeri Galata tarafında Kasımpaşa'da «Kete Horye (?)» denilen mahalledeki üstte iki oda, bir mutbak, altta bir oda ve bir kenifi olan, içinde meyva ağaçları bulunan bir bahçeli evle yine aynı mahalledeki meyva ağaçlı bahçedir.

Vakfın ilk mütevellisi ölünceye kadar Ümmüğülsüm Hatun'dur, kendisi öldükten sonra mütevellî, oğlu Mehmed Ağa olacaktır, onun ölümü üzerine mütevellilik oğlunun çocuklarına kalacaktır. Çocuklar arasında kız, erkek farkı gözetilmemiştir. Mehmed Ağa'nın soyu inkıraz bulunca tevliyet Ümmüğülsüm Hatun'un cariyelerine, onlar da ölünce onların evlâtlarına kalmaktadır. Onların soyu da inkıraz edince vakıf, «Balaban Ağa Mescidi» vakfiyle birleştirilecek ve bu evkafın mütevellisi, Ümmüğülsüm Hatun vakfının da mütevellisi olacaktır. Zaman geçip mescidin evkafı dağılırsa Ümmüğülsüm Hatun'un vakfı mutlak surette müslüman fukaralara verilecektir. Vakfın şartlarını değiştirmek, ancak vâkıfenin kendine aittir. Vakf mütevellîye teslim edilip tasdik edildikten sonra vakfiyede ilgi çeken bir durum göze çarpmaktadır. Ümmüğülsüm Hatun fikrini değiştirip İmam-ı Azam Ebu Hanife içtihadınca vakıftan dönüp mallarına sahip olmak ister, bu arada mütevellîye danışılır, mütevellî İmam Emu Yusuf b. Ya'ku b'un içtihadına göre bir vâkıf «vakfettim» demekle ve İmam Muhammed b. Hasan iş-Şeybanî mezhebince mütevellîye teslim edildikten sonra vakfın sahih ve lâzım olduğunu belirtir ve buna göre hükümlenmesini ister. Vakfiyenin sonunda iki

1 Prof. A. M. Mansel : Aynı eser, S. 5.

hâkimin hükümlerine uyularak ve yürürlükte olan açık kaza ve şeriat hükümlerine göre vakfın sahih ve lâzım olduğuna ve bozulmasına imkân olmadığına dair kayıtlar bulunmaktadır. Vakfiyenin tasdik tarihi H. 1164 senesi Muharrem ayı başlarıdır (Aralık 1750). Vakfiyenin altında dokuz şahidin adları vardır. İlk sayfada ve her iki sayfanın orta yerlerinde vakfı tescil eden Seyyid Ali oğlu Seyyid İbrahim'in mühürleri basılıdır.

Vakfiyenin başındaki icaze ve tevki yazısı:

«Ma tecella fi sahifeti hazihi'l-mecelleti'l-haliyeti an şava'ibi'l-mevani el-muhilleti minel-hasenati'l-bakiyyeti'r rakıyyeti ilâ medarici'l-ecri'l-cezili ve sadakati't-tayyibeti'l-cariyeti fi sebili't-tesbili bi usulihi'l-müesseseti alâ esasi's-sedadi vadaha beyne yedeyye ve hakemtu li-sihhatihi ve lüzumihi fi hususihi ve umumihi âlimen bi'l-hilâfi beyne'l-cimmeti'l-eşrafi. Harrerehu'l-fakiru ile'l-lahi Hayati's-Seyyid İbrahim İbni'-Seyyid Ali el-müvellâ hilâfeten bi-Kasımpaşa ufiye an-huma».

Tercümesi : «Sağlam esas üzerine kurulmuş, usuliyle vakf edilmiş sürekli ve güzel sadakalardan ve sevap derecelerine engel olan eksikliklerden hâli olan bu sahife önümde tecelli etti ve vazih oldu. Ben de şerefli imamlar (Müctehidîn) arasındaki ihtilâfi bilerek onun sıhhatine hükmettim. Allah'ın fakiri (İstanbul) Kasımpaşa Kadısı Seyyid Ali oğlu İbrahim Hayatî -(Allah) onu afv buyursun- yazdı».

Gerek tevki yazısının okunuşunda ve gerek bu yazının dilimize çevrilişinde kıymetli yardımlarını gördüğüm Sayın M. Zeki Oral Beyefendiye burada teşekkürü bir borç sayıyorum.

Vakfiye metni:

«B'ismi'llahi'r-Rahmani'r-Rahim.

El-hamdü l'llahi'l-lezi erşede ibadehu'l-mü'minine ve'l-mü'minati ilâ a'mali's-salihati ve eşare ile'l-müslimine ve'l-müs-

limati bi-ef'ali'l-hayrati haysü kaie inne'l-hasenati yüzhibne's-seyyi'ati ve's-salatu ve's-selâmu alâ Resulihi M u h a m m e d i n eşrefi'l-mahlukati ve alâ alihi ve ashabihî'l-lezine hümm hüdat ul-halki ilâ sebili'l-hasenati. Amma ba'du işbu kitab-ı sıhhat-nisabun inşa ve imlâsına ba'is ve badi oldur ki mahmiyye-i İstânbu'l'da Balaban Ağa Mahallesi'nde sakine ve zati bi'l-ma'rifeti's-şer'iyye arifan Mustafa Çelebi İbni Muhammed ve Hüseyin Çelebi İbni Ömer nam kimesneler ta'rifleriyle mu'arrefe olan sahibetü'l-hayrat ve ragibetü's-sadakât Ümmügülsüm binti Ali nam hatun bu dünya-yı deniyye'nün nu'ma seri'atü'z-zeval ve bast-i burriya-pare'i ikâmet idenler alâ cenahi'l-irtihal olduğuna âlime olduğu halde meclisi şer'i şerif-i enver ve mahfel-i din-i münif-i ezherde vakfu atî'l-beyanına li-ecli't-tescil ve li-emri'l-itmam mütevellî nasbu tâ'yin eylediği sadrı kebir oğlu fahru'l-akran Muhammed Ağa İbni'l-Hac Hüseyin nam kimesne mahzarında ikrar-ı sahih-i şer'i ve itiraf-ı sarih-i mer'i idüb silk-i milk-i sahihümde münselik olub mahmiyye-i mezburede Kâtib Muslihu'd-din mahallesi'nde vaki bir taraftan Emine ve Afife nam hatunlar milkleri ve bir taraftan mü'ezzine meşruta vakf menzil ve bir taraftan Kâtib Muslihu'd-din evkafından olub El-Hac Ali tasarrufunda olan vakf menzil ve bir taraftan tarik-i has ile mahdud fevkanî bir bab oda ve bir matbah ve kenif ve tahtında ahurî müstemil milk-i menzili ve yine Mahruse-i Galata muzafatından Kasaba-i Kasım Paşa'ya tâbi Kete Horye(?) nam kariyyede vaki bir taraftan Kassab Abdulla B e ş e veresesi arsası ve bir taraftan Keyvan Ağa odaları ve bir taraftan Gönci Sefer menzili ve bir taraftan tarik-i amm ile mahdud fevkanî iki bab oda ve bir matbah ve tahtanî bir bab oda ve kenif ve eşcar-ı müsmir ve gayr-ı müsmirli bağçe ve zokak kapusını

müştemil milk-i menzilümi ve yine kariyye-i mezburede vâkı bir taraftan O h a n nam Nasranî menzili ve bir taraftan M ı g ı r d ı ç nam Nasranî menzili ve bir taraftan N a z l ı nam Nasraniyye menzili ve bir taraftan bazen E l - H a c H ü s e y i n menzili ve bazen tarik-i has ile mahdud tarafeyni tahta havlu ve derunında bir sahrınc ve eşcar-ı müsmir ve gayr-i müsmireyi müştemil milk-i bağçemi cemi-i tevâbi ve levahikları ve kâffe-i menafi ve merafıkları ile hâlisen li-vechi Rabbi'l-âlemin ve muhlisen limen lâ-yudi'u ecra'l-muhsinin vakf-ı sahih-i şer'î ve habs-i sarîh-i mer'î ile vakf u habs idüb şöyle ta'yin-i şurut ve tebyin-i kuyud eyledüm ki menzileyn-i mahdudeyn-i mezkûreyn ve bağçe-i mahdude-i mezkûreden her biri alâma-ceret bihi'l-ade icâre-i mu'accele ve mü'eccele ile ahire icâr olunub hasıl olan icâre-i mü'eccelesinden beher sene yed-i mütevellî ile on vakıyye rugen-i zeyt iştira olunub zikr olunan B a l a b a n A ğ a Mescid-i Şerifinde aded-i kanadil iykad oluna ve ma'dam ki ben libas-ı müste'ar-i hayatı lâbise olam vakf-ı mezburuma mütevellîye olam ve bi-emri'l-lâhi T e a l â küllü nefsin za'ikatü'l-mevt şarabiyle ser-mest olduğumda oğlum mezbur M u h h a m m e d A ğ a mütevellî ola ve ba'de vefatıhi evlâdı ve evlâd-ı evlâdı ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdı batnen ba'de batn mütevellî ola ve ba'de'l-inkıraz mu'takalarum H a t i c e b i n t i A b d u l l a h ve diğer H a t i c e b i n t i A b d u l l a h nam hatunlar mütevellîyye olalar ve ba'de vefatihima evlâdları ve evlâd-ı evlâdları ve evlâd-ı evlâd-ı evlâdları batnen ba'de batn mütevellî olalar ve ba'de inkırazı'l-küllî vakf-ı mezburum zikr olunan B a l a b a n A ğ a Mescid-i Şerifi evkafına ilhak u ilsak olunub ma'rru'z-zikr B a l a b a n A ğ a M e s c i d - i Ş e r i f i vakfına mütevellî olanlar vakf-ı mezburuma dahi mütevellî ola ve mürur-i eyyam ve kürur-i a'vam ile şurut-i mezkûre ri'ayet müte'azzir olursa vakf-ı mezbur mutlaka vakf-ı fukara-i müslimin ola ve şurut-i mezkûrenün tebdîl u tagyiri

merreten ba'de uhrâ yedümde ola diyu ta'yin-i şurût ve tebyin-i kuyud birle menzileyn-i mahdudeyn-i mezkûreyn ile bağçe-i mahdude-i mezkûreyi farigan ani'sşevagil mütevellî-yi mezbura teslim eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer tellüm ü kabz eyledi didükde gıbbe't-tasdiki'sşer'î vâkıfe-i mezbure Ü m m ü g ü l s ü m H a t u n inan-ı kelâmını cânib-i vifâkdan taraf-ı şikaka âtife olub vakf-ı akar, sultan-ı erike-ârâ-yi icihad olan İ m a m - ı A z a m ve hümmâm-ı efham E b u H a n i f e t i ' l - K ü f f i «cuziye bi'l-hayri vekûfi» hazretlerinin rey-i münir ve mezheb-i hatirlerinde gayru lâzimin olmağla vakf-ı mezbûrdan rücû ve kemâ fi'l-evvel milküme istirdâde şuru eyledüm. Mütevellî-i mezbûrdan su'âl olunub menzileyn-i mahdudeyn-i mezkûreyn ile bağçe-i mahdude-i mezkûreyi milküme redd ü teslime tenbih olunması matlubumdur, didükde mütevellî-i mezbûr dahi cevaba mütesaddi olub eğerçi hâl, bast olunan minval üzeredür, lakin Â l i m - i R a b b a n i İ m a m - ı S â n i E b u Y u s u f i b n i Y a ' k u b i ' s - S a m a d a n i kavli şerifleri üzere vâkıf, mücerred «vakaftu» demekle; ve İmam-ı Sâlis Muhammed ibni Hasani'sşeybanî hazretleri mezheb-i şeriflerinde «teslimun ile'l-mütevellî» ile «vakfun sahihun ve lâzımun» olmağla İ m a m e y n - i müşarun ileyhima kavli şerifleri üzere vakf-ı mezbûrun sıhhat u lüzûmuna hükm taleb iderim, diyu menzileyn-i mahdudeyn-i mezkûreyn ile bağçe-i mahdude-i mezkûreye giru redd ü teslimden imtina birle Hâkim-i mevki-i sadr-i kitab tuba lehu ve hüsnü me'ab efendi hazretleri huzurunda müterafi'an ve her biri fasl u hükme taliban olduklarında hâkim-i mumailayh esbag-Allahü ni'me aleyhi hazretleri dahi tarafeynün kelâmına nazar ve mubtilu hayrin olmakdan hazer idüb cânib-i vakfı her vech ile evlâ ve ahrâ görüb İmameyn-i müşarün ileyhima hazretlerinin kavli şerifleri üzere vakf-ı mezbûrun sıhhat ve lüzûmuna hükm-i sahih-i şer'î ve kazâ-i sarîh-i mer'î itmekle vakf-ı mezbûr sahih ve lâzım olub min ba'd nakz-i na-

kizine mecal adimü'l-ihtimâl oldu femem
beddelehu ba'de ma semî'ahu fe'innema
ismuhu ale'llezîne yubeddilunchu inna'l-
lahe semî'un alimun ve ecrü'l-vâkıfı ale'l-
hayyi'l-Cevadî'l-Kerim cera zalike
ve hurrîre fi gurreti şehri muharremi'l-ha-
ram li-şeneti erbain ve sittine ve mietin ve
elf min hicreti men lehu'l-izzu ve'l-mecdu
ve's-şeref.

Şuhud :

Kâtibü'l-huruf Hasan Efendi
ibni Hasan

Süleyman Efendi
ibni Hüseyin

Mustafa Çelebi ibni
İbrahim

Mustafa Çelebi ibni
Muhammed

Ömer Çelebi ibni
Hüseyin

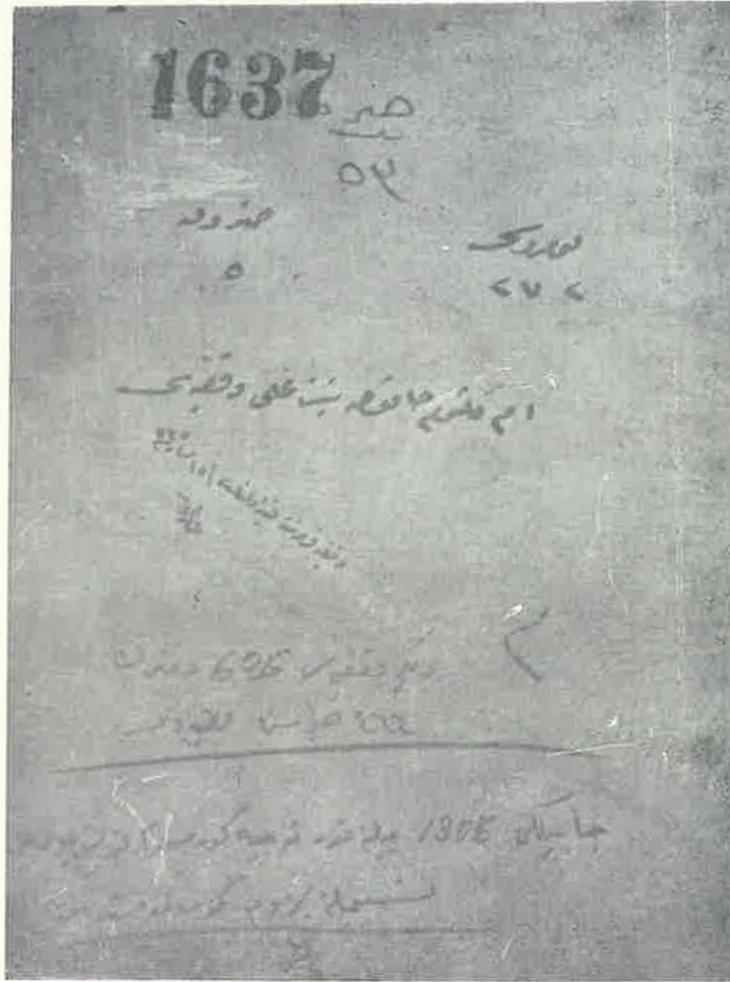
Süleyman Çelebi ibni
'Abdillah

Baba Muhammed ibni
Ahmed

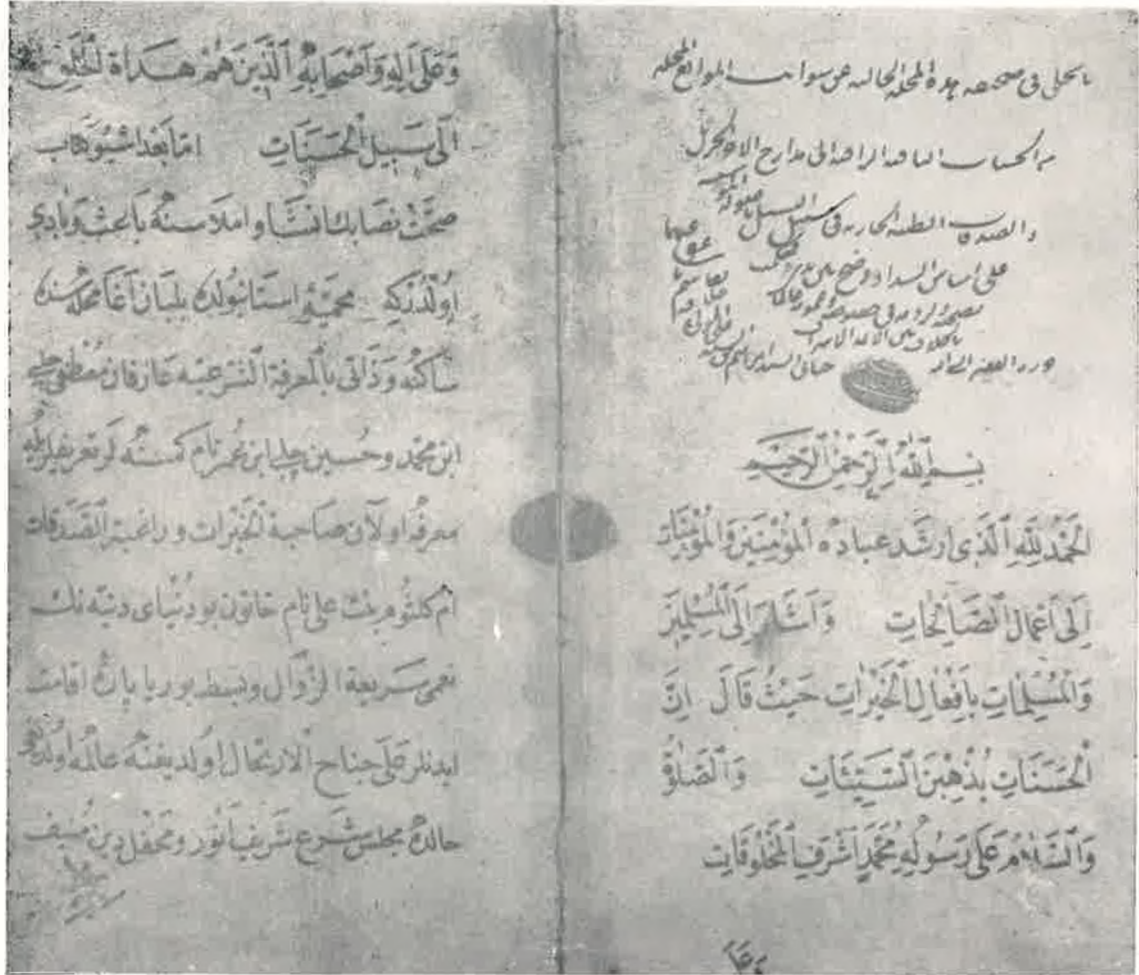
Baba Hüseyin ibni
Ömer

Ahmed Çelebi ibni
Musa (?)

«Ümmügülsüm Hatun Vakfiyesi» nin arşiv numarası 1637 dir. Vakfiyenin iç kapağında Sıra : 53, Sandık : 5, Numarası : 272 ve vakfiyenin adı yazılıdır. Yine burada bulunan üç kayıttan ilki «Vakfiye fihristine kaydolundu 15/Nisan/335 (1919)» ikincisi : «Diğer vakfiyesi 626, Defterin 466. sırasında mukayeddir». üçüncüsü bilhassa dikkati çekmektedir : «Cabiliği 1306 yılına kadar tevcih görmüş, tevliyeti (?) yokdur, tesciline lüzum görülmemiştir.» Bu kayıttan anlaşıldığına göre Ümmügülsüm Hatun'un vakıflarının kiralari (1888/89) yıllarına kadar cabilerce toplanmıştır. Vakıf tarihi 1750 yılı olduğuna göre de vakfın geliri 140 yıla yakın bir zaman devam etmiş demektir. Büyük Fetih'ten bir hâtıra olan «Balaban Ağa Mes-cidi» ni 140 yıl süreyle aydınlatan Ümmügülsüm Hatun'un da durağı cennet, yattığı yer ışıklı olsun.

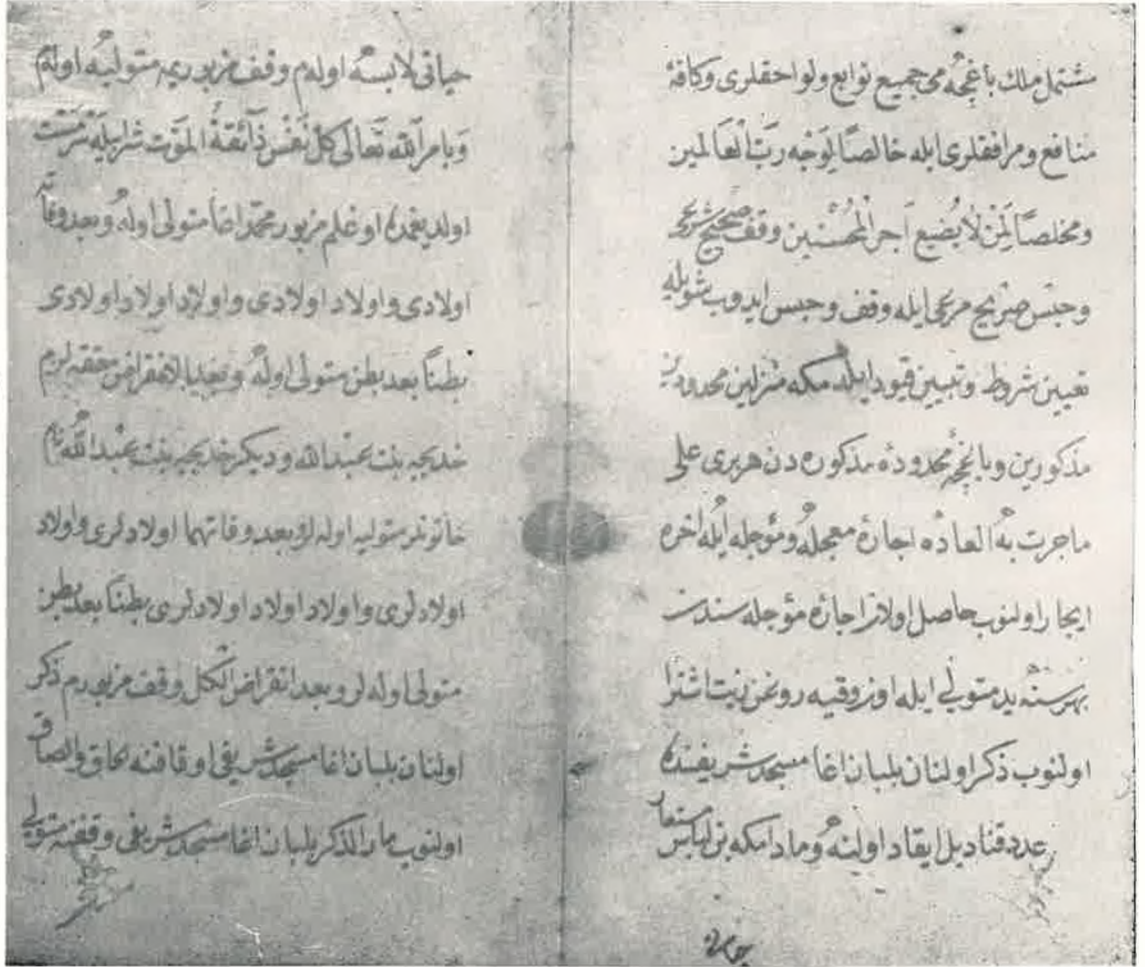
Resim : 1 — Ümmügülsüm Hatun Vakfiyesi Fotokopisi

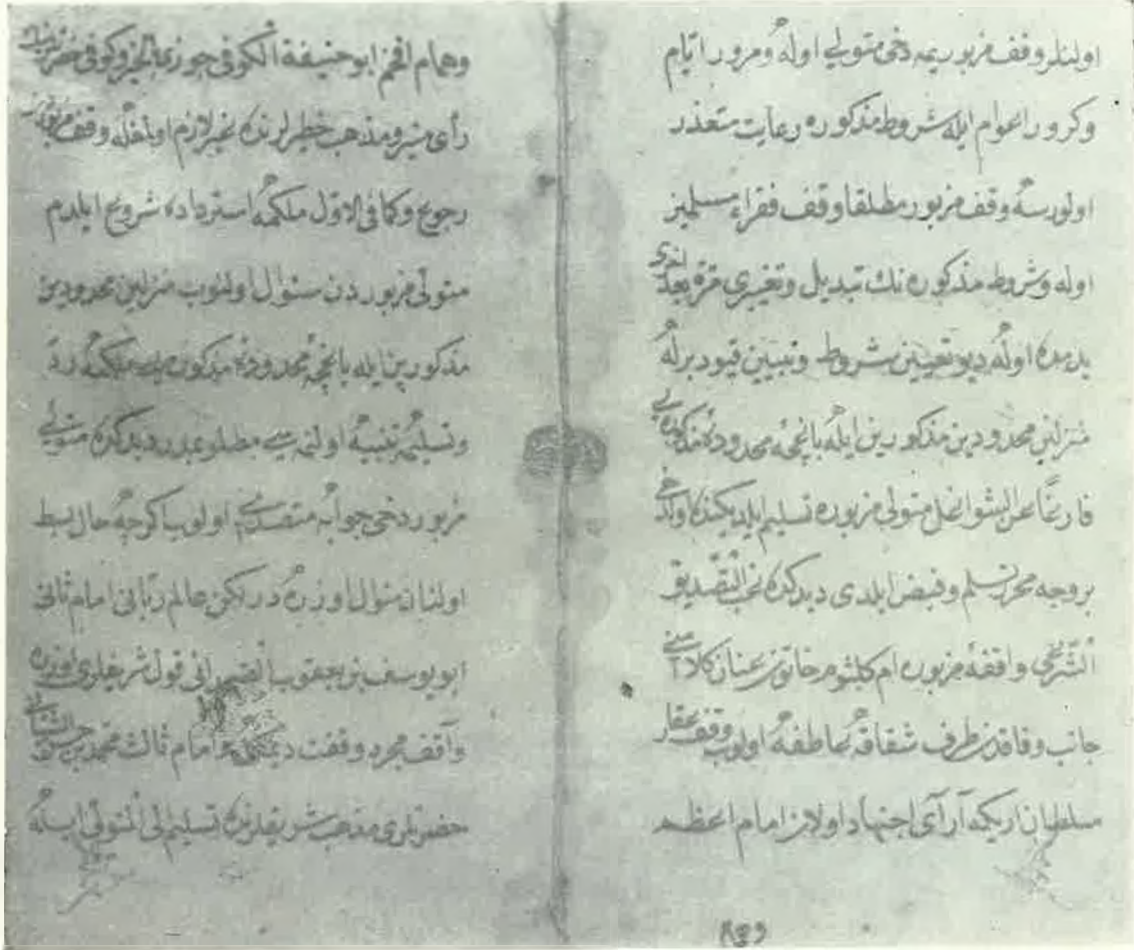
Resim : 2 — Ümmügülsüm Hatun Vakfiyesi Fotokopisi

از هر ده وقف آیه آیه آنکه لاجل التبیح و لا یمر
الانعام منولی نصب و تعیین ایله کی صدق کبیر
او علی فخر الزفر محمد فایان الحاج حسین نام کشته
محضر افرا صبحی شری و اعتراف صبحی مرعی ابد
سلک ملک صبحی کمال و لو ب محیه زبرد
کاتب علی الزمره کشته و آق بر طرف زمره و عقیقه نام
خاوند ملک کبری و بر طرف زمره مشروطه وقف نزل
و بر طرف زمره کاتب صالح الدین و اوقاف اولو الحاج علی
نصرت اولان و وقف نزل و بر طرف طریق خاص الیه
محدود و فوقانی بر باب اوله و بر مطبخ و کبف و تخت
انوری شمل ملک منزلی وینه محروسه و خطه نصرت
فقه

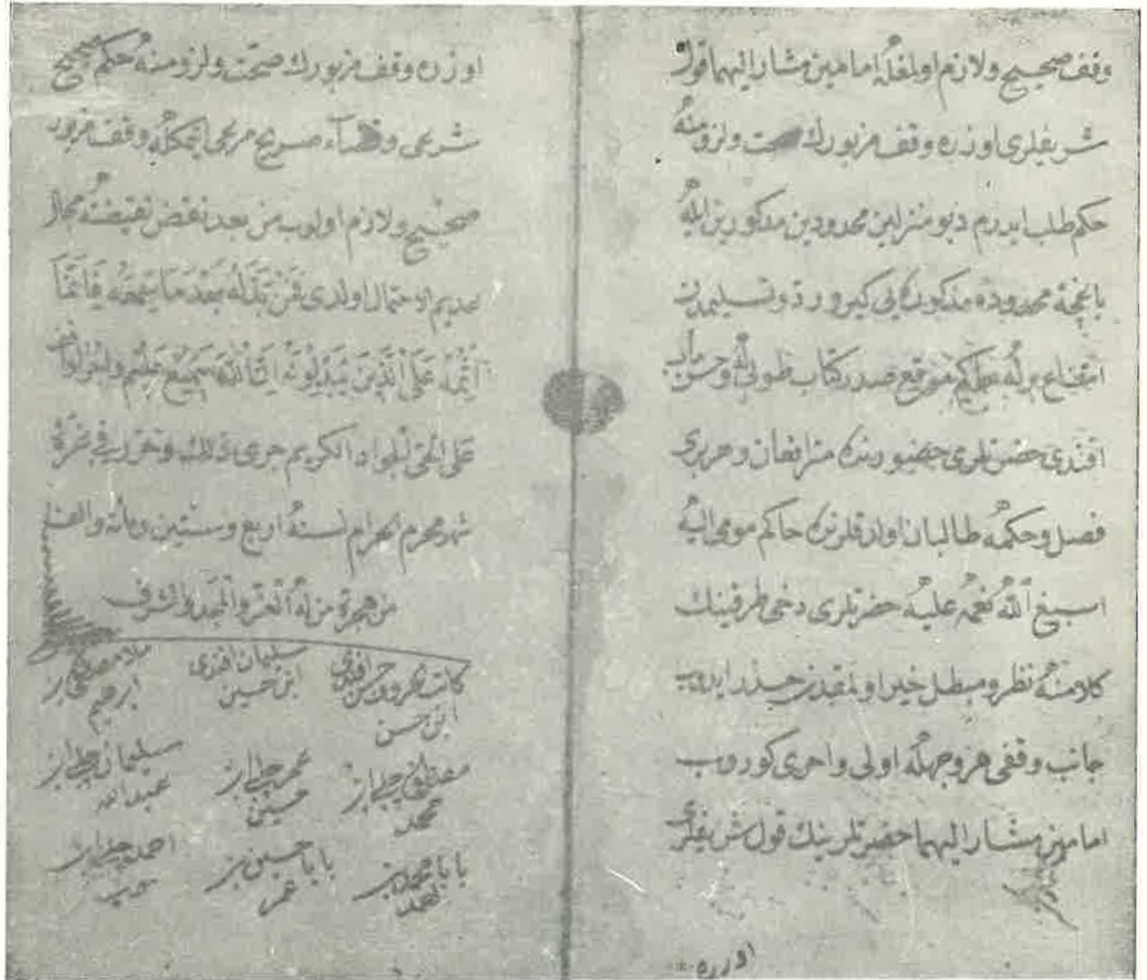
Resim : 3 — Ümmügülsüm Hatun Vakfiyesi Fotokopisi

Resim : 4 — Ümmügülüm Hatun Vakfiyesi Fotokopisi

Resim : 5 — Ümmügülsüm Hatun Vakfiyesi Fotokopisi

Resim : 6 — Ümmügülsum Hatun Vakfiyesi³ Fotokopisi